26.09.24р. 24гр. укр. мова

Доброго дня! Тема уроку. Риторичні фігури. Повторення (анафора). Риторичне запитання

Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою: moshev2020@icloud.com

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

- **Відеоурок. Як визначати художні засоби. Перейти за посиланням https://www.youtube.com/watch?v=cn2WxvhBy9Y**

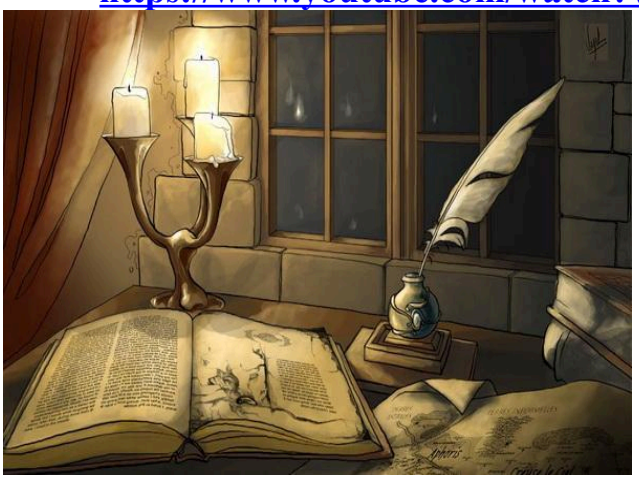

Риторичне запитання, риторичне питання — риторична фігура, яка полягає у використанні запитання, що містить у собі ствердну відповідь.

Це питання, яке ставиться не з метою отримання відповіді, а з метою афористичного узагальнення загальновідомої або очевидної думки, *наприклад:*

«Кати знущаються над нами,
А правда наша п'яна спить.
Коли вона прокинеться?
Коли одпочити
Ляжеш, Боже, утомлений?»
(Т. Шевченко)

Використовується як засіб відтворення діалогу з уявним співрозмовником. Оформляється питальним реченням. Запитання адресатові не розраховане на відповідь, бо відповідь неможлива чи зайва, або вона вміщена чи смислово конденсована в самому запитанні.

Найчастіше риторичні питання ставляться у двох випадках:

- коли відповідь очевидна, відома аудиторії, ораторові потрібно тільки актуалізувати її для сприйняття слухачами, наприклад:

Ви не змусите людину бути культурною, якщо не пробудите в неї потребу до культури. Чи стане вона їсти, якщо не голодна? Чи буде шукати, де тепліше, якщо їй не холодно? Або чи захоче вона якихось змін, якщо вона всім задоволена?

- Коли відповідь на запитання ніхто не знає, чи її взагалі не існує, наприклад: *Хто винен? Що робити?* тощо.

Риторичне питання призначене викликати певну експресію, ілюзію розмови, діалогу, що начебто відбувається у присутності читача і за його участю. Риторичне питання властиве епічному мовленню, але пасажами може вклинюватись і в ліричний план розповіді. Використовується здавна, але ширшого застосування набуло в новій українській літературі: *«За що ти мене вбив? Кров'ю землю обагрив?… За що туча несходима? Де тут голос побратима?»* (Андрій Малишко); *«Британіє! Це пам'ятаєш ти?»* (Микола Бажан).

Приклад риторичного запитання: *«Хто тільки не проклинав станційних наглядачів, хто з ними не лаявся!»* (Олександр Пушкін). Як бачимо, автор не намагається отримати відповідь на дане питання. У питання немає навіть знаку питання, тільки синтаксично пропозицію побудовано як питання. Це риторичне питання. Мета висловлювання — привернути увагу читачів до проблеми станційних наглядачів, з якими лаявся кожен мандрівник XIX століття.

Анафора – це засіб художньої літератури, що виражає **єдинопочаток.** Тобто це лексичний повтор одного й того самого виразу, наприклад, на початку кожного рядку вірша або періодичне повторення якогось виразу протягом всього твору. Ідеальним *прикладом анафори* є твір Василя Герасим'юка:

«Хоч раз.
Хоч раз ти повинен відчути,
Як тяжко рветься на цій землі
Древнє чоловіче коло,
Як тяжко зчеплені чоловічі руки,
Як тяжко почати і зупинити
Цей танець.
Хоч раз
Ти стань у це найтісніше коло,

Обхопивши руками плечі двох побратимів,
Мертво стиснувши долоні інших,
І тоді в заповітному колі
Ти протанцюєш під безоднею неба
Із криком по-звіриному протяжним.
Щоб не випасти із цього грішного світу,
Хоч раз…»

1. Ознайомитись з таблицею

- **Інфоурок .Засоби мови.** https://infourok.ru/praktikum-z-literaturi-zasobi-movi-3370151.html

Практична частина

Тренувальні вправи

І. Знайдіть у текстах риторичні фігури. Свою відповідь обґрунтуйте поясненням.

1. Думи мої, думи мої!
Квіти мої, діти!
Виростав вас, доглядав вас –
Де ж мені вас діти?
В Україну ідіть, діти!
В нашу Україну,
Попідтинню сиротами,
А я тут загину.
Там найдете щире серце
І слово ласкаве,
Там найдете щиру правду,
А ще, може, й славу…
Т.Шевченко

2. Хато, моя рідна батьківська хато!
Усім найкращим, що є в моїй душі, завдячую тобі. Ти навчила мене змалку поважати старших, шанувати батька й матір, бути терплячим, чесним і роботящим. Рідна хато моя! Давно я пішов від твого батьківського порога. Та де

б я не був, під якими високими дахами не жив, ніколи не забуду твоєї стріхи, твоєї чистої стелі. Бо хіба може порядний син забути свою матір, свій дім, у якому вперше глянув на світ? (І.Цюпа)

ІІ. Укажіть, до яких фігур риторики вдаються автори таких поетичних рядків.

1. Земле рідна! Мозок мій світліє,
І душа ніжнішою стає,
Як твої сподівання і мрії
У життя вливається моє.
Я живу тобою і для тебе,
Вийшов з тебе, в тебе і прийду,
Під твоїм високочолим небом
Гартував я душу молоду.
Хто тебе любов'ю
обкраде,
Хто твої турботи обмине,
Хай його земне тяжіння зрадить,
Їх прокляттям безвість проковтне!
В.Симоненко

2. Народ мій є! Народ мій буде!
Ніхто не перекреслить мій народ!
В.Симоненко

3. Українці мої! То вкраїнці ми з вами чи як?
Чи в "монголах" і вмерти судила нам доля пихата?
Чи з могили забрати судилось нам наш переляк,
Що розцвів нам у душах смиренністю "меншого брата"?
В.Баранов

4. Гай-гай, моя фантазія печальна, –
Моя невірна любко чарівна…
Лиш відпусти тебе від серця до вікна,
Як ти летиш свобідна, безпричальна…
Гай-гай, моя фантазія печальна.
М.Вінграновський

5. Сеньйорита акаціє, добрий вечір.
Я забув, що забув у вас,
Але осінь зійшла на плечі,
Осінь, ви й осінній час.
М. Вінграновський

6. Де зараз ви, кати мого народу?
Де велич ваша, сила ваша де?

На ясні зорі і на тихі води
Вже чорна ваша злоба не впаде.
В.Симоненко

Домашнє завдання

Випишіть із творів художньої літератури приклади із риторичними фігурами.